

SỐ 192

PHẬT SỞ HÀNH TÁN¹

Nguyên tác: Mã Minh² Bồ-tát.

Hán dịch: Đời Bắc Lương, Tam tạng Pháp sư Đàm Vô Sấm,
người xứ Thiên Trúc.

QUYỂN 1

Phẩm 1: GIÁNG SINH

Rạng ngời dòng Cam Giá
Tối thắng họ Thích-ca
Đức và tài trọn vẹn
Tiếng lành Tịnh Phạn³ vương
Vạn dân vui chiêm ngưỡng
Tợ vàng sáng trắng rằm.
Vương như trời Đế Thích
Hậu như nàng Xá-chi⁴
Chí bền an như đất
Lòng tịnh khác nào sen
Ma-gia⁵, tên Hoàng hậu
Thắng vượt mọi luận bàn.
Chốn thanh lương Thiên hậu
Ngài giáng thân nhập thai
Hoàng hậu lia ưu tưởng
Chẳng gợn niệm lụy trần
Rời xa vòng thế sự
An tĩnh chốn thanh lâm
Lâm-tỳ-ni viên cảnh
Suối reo, đầy hoa trái
Cảnh tịnh vui thiền vị
Nàng thính vương nhàn du.
Lòng vua tường chí nguyện

¹. Ba bản Tống, Nguyên, Minh đều có thêm chữ “Kinh”, Pāli: Buddha-carita. Còn gọi là Phật Bổn Hạnh Kinh.

². Sanskrit: Aśaghosa.

³. Pāli và Sanskrit: Suddhodana.

⁴. Xá-chi (Sanskrit: Śaśī): tên của Đế Thích phu nhân có nghĩa là đáng yêu.

⁵. Pāli và Sanskrit: Māyā.

Thuận ý tưởng lạ thường
Truyền nội thân ngoại quyển
Cùng hội họp Lâm viên.
Bấy giờ hoàng hậu tỏ
Nhụy nở sắp khai hoa
An tường trên nệm ấm
Vạn thị nữ kính hầu.
Tháng tư ngày mồng tám⁶
Thiên tiết tròn hòa cơ
Hoàng mẫu trì tịnh giới
Khai hồng hũ Bồ-tát
Xuất thai Độ Thế Sư
Chẳng khiến mẹ khổ sầu.
Ưu-lu⁷ sinh từ đùi
Tý-thâu⁸ xuất từ tay
Man-đà⁹ hiện từ đầu
Già-xoa¹⁰ khai từ nách
Cũng thế Đấng Thắng Uy
Đản sinh nơi hồng hũ
Từ Thánh thai dần xuất
Hào quang chói thế gian
Như từ trời hóa hiện
Chẳng duyên với tục trần
Đức lành tu muôn kiếp
Chánh niệm xuất thai nhi
An định, không rung chuyển
Rạng ngời tướng đoan nghiêm
Từ thai vãng sáng hiện
Tợ ánh dương buổi hồng.
Thân chói lòa yển sáng
Nào hại đến nhĩ căn
Cái nhìn không hoa đốm
Như ngấm trăng trên không
Từ thân bừng chói sáng
Như mặt trời che đèn.
Cũng thế thân kim tướng
Sáng soi khắp cõi trần
Trực tâm, lòng tỉnh giác
Nhẹ nhàng bảy bước chân
An lạc trong từng bước

6. Vào ngày Phật ra đời ở Ấn độ trăng tròn.

7. Sanskrit: Aurva.

8. Sanskrit: Phthu.

9. Sanskrit: Māndhath.

10. Sanskrit: Kakīvat.

Rõ ràng dấu Thánh nhân¹¹
Bước hùng Sư tử chúa
Đôi mắt nhìn muôn phương
Thông đạt chân thật nghĩa
Tuyên bố giữa trần gian:
Đây là đời sau chót
Thị hiện chốn nhân gian
Tu hành thành Phật vị
Độ thoát khắp trần gian.
Đúng thời từ thiên xuất
Đôi dòng cùng tuôn chảy
Một ấm, một thanh lương
Thấm nhuần thân Bồ-tát.
Cung trời ngài an trú
Thân ngọc giữa ngọc sàng
Bốn góc giường vàng giữ
Tay vàng của Thiên vương
Khấp trời trùm bảo cái
Chư Thiên đồng tán dương
Khuyến đạt ngôi tối thượng
Long vương lòng vui sướng
Khát ngưỡng cam lộ được
Từng hầu Phật quá khứ
Nay được gặp Bồ-tát
Tung hoa Mạn-đà-la¹²
Chí thành vui cúng dường.
Phật dẫn, trần hưng thanh
Trời Tịnh cư hỷ hoan
Khô niềm vui ái dục
Vi pháp nên hân hoan
Chúng sinh trầm bể khổ
Do vậy được giải thoát
Như Tu-di núi báu
Giữ vững chốn quan san
Bồ-tát giáng trần lạc
Đức phong thổi khắp thế
Trời người đồng rung chuyển
Tợ sóng vỗ, trống vang.
Thơm ngát hương chiên-đàn
Rực rỡ đài sen báu
Theo gió tràn hư không
Nhẹ rơi đầy mặt đất

¹¹. Nguyên văn: Bình triệt do thất tinh 炳徹猶七星. Theo quan niệm Trung Hoa cổ đại, tướng thất tinh (Bảy nốt ruồi dưới lòng bàn chân) là dấu hiệu của bậc Thánh vương.

¹². Pāli: Mandāra. Tên một loại hoa báu.

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

Thiên y từ không xuống
Vận y lạc muôn phần.
Thường nhiên vắng nhật nguyệt
Bỗng rực sáng muôn lần
Hỏa quang toàn thế giới
Không củi vụt bùng nhanh.
Giếng thanh lương dịu mát
Mạch nước tự tràn dâng
Thế nữ nơi cung cấm
Khâm khen chuyện lạ lùng
Vội nhuần thân trong nước
Đều khởi an lạc tưởng.
Thiên chúng nhiều vô lượng
Ưu pháp đồng vân tập
Chốn vườn Lâm u nhã
Khắp nơi bóng cây rừng
Diệu hoa khoe sắc thắm
Trái mùa cũng nảy nhanh.
Kẻ hung tàn trong chúng
Đồng khởi đại Từ tâm
Bệnh tật vòng nhân thế
Không trị, tự nhiên lành.
Loạn âm, giống cầm thú
Bỗng nhiên vụt vô thanh
Vạn sông đều ngưng chảy
Lắng đục, dòng chảy trong.
Bầu trời xanh quang đãng
Trống trời tự trở thanh
Muôn loài toàn cõi thế
Đồng an lạc thân tâm.
Như quốc gia ly loạn
Bỗng gặp đấng minh quân
Nhân duyên Bồ-tát hiện
Độ khổ cho chúng sinh
Chỉ Thiên, Ma, Quỷ chúa
Phiền não, động tâm thần.
Vương phụ vui hơn hờ
Nhưng thấy việc lạ lùng
Trong lòng dù an lạc
Vẫn biến sắc kinh tâm
Tư lự, suy hai mối
Hoan hỷ cùng hãi kinh.
Mẫu thân nhìn con trẻ
Khác thường khi hạ sinh
Yếu mềm, tánh nữ giới

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

Lo sợ, lòng giá băng
Kiết hung chưa được rõ
Lại sinh niềm sầu kinh.
Vương triều các lão mẫu
Hoảng hốt cầu Thần minh
Mọi người đều thiết lễ
Cầu Thái tử an bình.
Chốn rừng sâu lúc ấy
Có Phạm chí đa văn
Đủ oai nghi tề chỉnh
Luận bàn vốn nổi danh
Xem tướng mạo vui mừng
Thân tâm đều rung động
Biết lòng vua kinh hãi
Thật ngữ kính tâu dâng:
“Nhân loại trên trần thế
Chỉ mong con Thánh nhân
Nay vua như nguyệt mãn
Phải vui sướng vô cùng
Nay sinh con bậc Thánh
Ắt tông tộc hiển vinh.
Nên an vui tự niệm
Chớ lo nghĩ, nghi tâm
Điềm vui cho toàn quốc
Từ nay dựng hưng bình
Sinh Thánh tử thù thắng
Hẳn vì đời độ sinh.
Ta nghĩ Thân Thượng sĩ
Sắc vàng diệu quang minh
Tướng hảo vượt nhân thế
Sẽ thành bậc Giác nhân
Nếu trụ cõi thế lạc
Chuyển luân vương ắt thành
Cai quản toàn mặt đất
Dùng chánh pháp an dân
Bốn châu đều nhiếp phục
Lãnh đạo mọi quốc quân.
Như quang minh cõi thế
Ánh dương là đứng đầu
Nếu Ngài trú non sâu
Chuyên tâm cầu giải thoát
Thật trí nhất định thành
Chiếu soi toàn thế giới
Như đỉnh núi Tu-di
Lớn nhất vùng sơn thổ

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

Báu vật, vàng tối trắng
Biển rộng vượt mọi dòng
Trăng đứng đầu tinh tú
Sáng nhất vầng thái dương
Như Lai hiện trần thế
Tối kính giữa thế nhân
Mắt thanh tú lại tròn
Hàng mi dài gợn cong
Sắc xanh thoáng ẩn hiện
Tợ như vầng bán nguyệt
Tướng này nào khác lạ
Bình đẳng, mắt Thánh nhân”.
Vua truyền hỏi Phạm chí:
“Như ngài vừa tuyên nói
Thái tử tướng lạ thường
Do nhân duyên nào thế
Chẳng hiện đời cừu vương
Sao đời ta ứng hợp?”
Phạm chí tâu vua rõ:
“Lời ấy thật chẳng nên
Đa văn và trí tuệ
Cùng sự nghiệp, tiếng tăm
Cả bốn việc như thế
Không thể luận trước sau.
Linh tánh vật ở đời
Mỗi mỗi theo duyên khởi.
Nay, vì vua dụ dẫn
Nên lắng nghe tỏ tường
Tỳ-câu, Ương-kỳ-la
Vốn Tiên nhân dòng tộc
Trải thế đã lâu xa
Mỗi người sinh Thánh tử
Tỳ-lê-ha-bát-đê
Hợp với Du-ca-la
Cùng tạo Đế vương luận
Chẳng vì duyên họ tộc.
Tiên nhân Tát-la-tát
Sinh thời không kinh luận
Mà sinh Bà-la-ta
Kinh luận đều thông suốt
Hiện tại sinh tri kiến
Nào phải nối truyền tông.
Phạm chí Tỳ-gia-sa
Tạo luận kinh vô số
Truyền hậu học Bạt-di

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

Kết tập thành văn kệ.
Ẩn sĩ A-đê-ly
Y phương luận, chẳng tường
A-đê-ly kế nghiệp
Y thuật trị trăm căn.
Câu-thi trọn một đời
Ngoại luận không thông sáng.
Tiếp vua Già-đê-na
Thông giải ngoại đạo pháp
Cam Giá dòng vương tổ
Biển tràn chẳng thể ngăn
Vua Bà-già tiếp nối
Sinh dưỡng ngàn vương tôn
Sóng biển đều chế ngự
Chẳng vượt tràn đất sâu.
Xà-na-câu Tiên nhân
Tĩnh lực chẳng nhờ thầy.
Bậc Tối tôn danh vị
Đều tự lực thành danh
Trước thắng, sau thất bại
Hoặc bại trước, thắng sau
Đế vương hay Thánh sĩ
Không nương tựa tổ tông
Do vậy tại thế gian
Không luận đời sau trước.
Đại vương nay được thế
Nên sinh hoan hỷ tâm
Niệm niệm vì hoan hỷ
Vĩnh viễn thoát nghi tâm”.
Nghe xong lời hiền sĩ
Thêm vui, vương hiến cúng:
“Thánh tử nay ta sinh
Sẽ nối ngôi Chuyển luân
Ta tuổi cao già lão
Quyết chẳng để con hiền
Xuất gia, tu phạm hạnh
Rời thế, trụ sơn lâm”.
Lúc ấy, gần lâm viên
Có nhà tu khổ hạnh
Tên gọi A-tư-đà
Tướng thuật thật tinh thông
Thẳng đến cửa cung vua
Vua ngỗ Phạm thiên hình
Khổ hạnh vui chánh pháp
Hai tướng đều hiện bày

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

Tướng đầy đủ phạm hạnh
Thoáng trông vua hoan hỷ
Liền thỉnh vào nội cung
Kính cẩn dâng hiến cúng.
Chốn nội cung vừa bước
Chỉ vui ngắm Thánh nhân
Thái tử ngự cung cấm
An tịnh giữa phàm nhân
Ngự pháp tòa tĩnh niệm
Tư-đà thêm tôn kính
Như vua An-đê-điệp
Tôn phụng Ba-thi-tra.
Tịnh Phạn vương thưa bạch:
“Trẫm nay thật phúc báo
Được hiền giả khổ công
Tìm đến đây giúp đỡ
Thái tử ứng điềm gì
Cúi mong trên chỉ giáo”.
Vua thành tâm khuyến thỉnh
Tiên Tư-đà hỷ tâm:
“Lành thay! Vua Thường Thắng
Đức hạnh đều kiêm ưu
Tìm cầu nguồn thọ lạc
Ưu trí tuệ, mộ pháp
Nhân trí thật thắng tông
Khiêm hạ khéo tùy thuận
Quả thật do hảo nhân
Nay quả lành tự hiện.
Đại vương nghe ta nói
Nhân duyên, ta đến đây
Trên đường ta du hóa
Bỗng nghe tiếng hư không
Bảo: “Vua sinh Thái tử
Chánh giác nhân sẽ thành”
Diện kiến thân nghiêm tướng
Ao ước ta lên đường
Chỉ mong nhìn Thái tử
Kiến lập chánh pháp tràng
Vừa nghe Tư-đà nói
Ly trần, vua ngại nghi
Truyền đưa Thái tử tới
Để Tiên nhân ngắm định.
Tư-đà ngắm Thái tử
Tướng luân xa dưới gót
Chân tay chỉ xoáy hoa

Giữa đôi mày mi trắng
Âm tàng tướng Phật gia
Rực rỡ dung nhan hiện
Xem xong lòng cảm khái
Lệ chảy buồn bã than.
Vua thấy Tiên sâu muộn
Tâm niệm chợt run run
Nỗi lo vì con trẻ
Nghĩ sợ lòng chẳng an
Từ tòa vua bật dậy
Cúi đầu trước Tiên nhân
Lễ xong vua thưa hỏi:
“Con trẻ sinh lạ thường
Dung mạo rất nghiêm chánh
Tợ như đấng Thiên vương
Bảo: Thái tử tối thượng
Vì sao lại khổ sâu?
Nếu là con thọ yếu
Trẫm hẳn sinh khổ sâu
Như khát được cam lộ
Cầm lòng chịu mất sao
Đâu như mất tài bảo
Đó là quốc bất an.
Thái tử nếu trường thọ
Kế nghiệp nước nhà yên
Trẫm băng hà hoan hỉ
An lạc sinh cõi khác.
Ví như đôi long nhãn
Một nhắm, một mắt mở
Chẳng thể như hoa thu
Có không như huyễn mộng.
Tất cả dòng hoàng tộc
Yêu Thái tử trọn lòng
Nên mau mau bày tỏ
Cho ta với tướng sâu”.
Tư-dà tiên hiểu rõ
Lòng vua đầy ưu tư
Cất lời hiền giả thưa:
“Đại vương chớ lo sợ
Việc trước tôi đã bày
Cẩn trọng đừng sinh nghi
Trước sau đều một lý
Chớ nên khởi ý lạ.
Tôi tuổi già xế bóng
Tủi phận mình lão suy

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

Nay gần khi khuất núi
Thái tử nay dẫn sinh
Hiện thế đời sau chót
Bậc ấy thật khó gặp
Sẽ xa lìa vương vị
Năm dục chẳng đoái suy
Tinh cần tu khổ hạnh
Giác ngộ, thông chân lý
Vì chúng sinh thế gian
Diệt trừ màn si ám
Đuốc sáng mãi trần đời
Trí tuệ như nhật nguyệt
Chúng sinh đang khổ bệnh
Như bọt nổi biển khơi
Già suy là cơn sóng
Chết tợ biển sóng cồn
Thuyền trí tuệ nhẹ lướt
Vớt người khỏi bến mê
Nương theo dòng nước tuệ
Tịnh giới là bờ đê
Thanh lương ao Tam-muội
Chánh định như chim bằng
Rộng, sâu thật vi diệu
Dòng chánh pháp tràn dâng
Quần sinh đang khát ái
Uống vào nhẹ hồi sinh.
Chìm ngập trong năm dục
Chúng sinh bị bức bách
Chốn sinh tử mênh mông
Đường về không thông tỏ
Bồ-tát hiện trần thế
Vì mở đường giải thoát
Thế gian tràn lửa dục
Ngát trời thêm cháy đỏ
Đại bi, mây trùm khắp
Mưa pháp tuôn tắt nhanh.
Cửa si mê nặng khép
Ải tham dục kín ngăn
Chúng sinh đời tù ngục
Giải thoát đang ngưỡng trông
Kẹp kim cương trí tuệ
Dùi phá vòng ái ân
Lưới vô minh tự trời
Lạc lõng nơi khổ cùng
Nay pháp vương xuất thế

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

Giải triển phước chúng sinh.
Cúi xin đừng lo sợ
Vì Thái tử sầu ưu
Nên xót thương quần chúng
Nghịch chánh pháp, theo dục.
Tôi già ắt sẽ chết
Phải lìa xa Thánh nhân
Dẫu tôi được thiên định
Nhưng chẳng được lợi phần
Cùng Bồ-tát thân gần
Trọn không nghe chánh pháp
Vóc hình khi tan hoại
Thác sinh Bát nạn Thiên”.
Vua cùng các hàng tộc
Nghe hiền sĩ tỏ thông
Biết mình tự lo lắng
Ưu sầu tan biến nhanh
Nghĩ: “Thái tử dẫn sinh
Lòng ta thật an ổn
Nhưng lìa thế xuất gia
Tu tập tìm đạo Thánh
Ngôi vương vị vắng không
Bởi thế vui chưa trọn”.
A-tu-đà hiền sĩ
Nhìn vua thành thật phân:
“Sẽ như thế, Thái tử
Xuất trần đắc đạo chân”.
Hiền sĩ nhẹ khuyên bảo
Vua và cả hoàng thân
Rồi vận sức thần biến
Lướt gió rời vương cung.
Bấy giờ vua Bạch Tịnh
Nhìn con tướng lạ thường
Lại nghe A-tu dạy
Quyết định, chẳng còn nghi
Đối với con kính trọng
Thường giữ như bảo châu
Kỳ đặc trên cõi thế
Liên thả mọi tội nhân
Pháp lễ cho Thái tử
Tùy tục vương giữ, bỏ
Theo luận kinh ban bố
Dân chúng đều thuận quy.
Sau mười ngày con sinh
Vua an tâm định trí

Lập đàn lễ Thiên thần
Rộng thí bậc Đạo nhân
Bà-la-môn, Sa-môn
Nguyện cầu con phước báo
Thân tộc lẫn quần thần
Và bản dân khắp nước
Thể nữ toàn phố thị
Ngựa, trâu, voi, tiền của
Mỗi người đều hưởng ân
Tất cả đều nhận thí.
Giờ lành thật an ổn
Rước Thái tử về cung
Gia đình dòng nội, ngoại
Kiệu trang nghiêm bảy báu
Lấp lánh muôn sắc màu
Chói chang thật sáng rực.
Hoàng mẫu nâng Thái tử
Nhiều quanh lễ Thiên thần
Rồi nhẹ nhàng lên kiệu
Thể nữ cùng tùy hành
Quốc vương và thần dân
Đều theo sau kiệu báu
Thật như trời Đế Thích
Được Thiên chúng vây quanh
Như Ma-hê-thủ-la
Bồng sinh con sáu mặt
Sắp đầy đủ trân lễ
Cầu phước nên hiến dâng
Nay Thái tử đản sinh
Cũng thế, vua thiết lễ.
Tỳ-sa-môn Thiên vương
Sinh Na-la-cưu-bà
Tất cả chúng Thiên giới
Đều khởi đại hoan hỷ
Thái tử nay giáng sinh
Nước Ca-tỳ náo nhiệt
Nhân dân từ khắp chốn
Cũng vậy đều hỷ hoan.

M